ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԹԵՐԹԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՎՈՏԱՅԻՆ ՀՈՍԱՆՈՒ ՊԱՏԿԱՆՈՂ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹ։ ԳՆԱԿ ՏԱՐԵԿԱՆ ԵՐԿՈՒ ՌՈՒԲԻ։ ՀՈՍԱՆՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԻՆԸ ՆՈՐ ԴՐԱՄՈՎ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԹԻՎ 260 — ՇԱԲԱԹ, 8 ՀՈՒՆԻՍԻ 1868 — ՏԱՐԻ Բ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ

Ի ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆ ԵՒ ՆՈՐԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏԵՂԵԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ ՄԸ ԳՈՒՄԱՐԵԼ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՀԱՄԱՐ

Ի ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ

Ի ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆ ԵՒ ՆՈՐԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏԵՂԵԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ ՄԸ ԳՈՒՄԱՐԵԼ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՀԱՄԱՐ

նութեան միջոցին կ՚երգուէին երբեմն նրբեմն ազգային և հոգևոր երգեր : Առաջ 18 աշակերտ միայն ունէինք, հիմա ասոնց թիւրը 62 ի կը հասնի: Թէև Յովսէփեան փոքր է, հանդիսատեսաց բազմութիւնը գրեթէ 185 ի կը հասնէր, որոնց հինկէն չորսը մեր Լուսաւորչական կոչուած ազգայիններէն էր : Նաև Յովհաննէս Վարժապետ Տ· Պետրոսեան ճառ մը կարդաց ուսումնասիրութեան փափաքին վրայ, և Սարգիս Տ· Թորոսեան ատենաբանութիւն մը ըրաւ տեղւոյս ազգայիններուն արդի վիճակին նկատմամբ : Այսպէս դիւրիս երկճիւղ ազգայինքս իրարու հետ շատ սիրով ենք : Լուսաւորչականաց հարցաքննութեանը հրաւիրուեցաւ մեր Վարժապետը Գրիգոր Ս· Թադէոսեան, և խնդրուեցաւ որ Եկեղեցւոյն մէջ ատենաբանութիւն մը ընէ: Յիշեալ անձն ասոնց խնդիրքն ընդունելով՝ ուսման հետևելուն արդեանցը վրայ ատենախօսութիւն մը ըրաւ : Այսպէս գրեթէ խտրութիւն չկայ մէջերնիս, ամէնքն ալ կը փափաքին որ իրարու հետ միշտ սիրով վարուինք :

Մունճուսուն փետր· 19/2 Մարտ 1868:

Եդամ Ձ· Յովհաննէսեան :

Աշեաթերի համար :

ԿԵՄԵՐԿՈՒ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՑԵ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կեմերկ կեսարիոյ հիւսիսային արևելեան կողմը, յիշեալ քաղքէն իրր 12 ժամ հեռու, գեղ մըն է 550 ընտանիքէ բաղկացեալ, որոնց 350 ը Կաթոլիկ է, և մնացեալ 200 ը Մահմետական : Ասկէ իրր 7 տարի առաջ Բողոքական Վարդապետներ մտած էին գիւղիս մէջ· բայց, ինչպէս ուրիշ շատ տեղեր, հոս ալ Բողոքականութիւնը նոր բան մը, կամ լաւևս ըսենք՝ հերետիկոսութիւն համարուած ըլլալով՝ բաւական ժամանակ հալածուեցաւ· մանաւանդ որ անոր վարդապետութիւնն այս տեղի Ժողովրդոց (ալէեթ) քնաւորութեանը շատ հակառակ կու գար : Այսպէս քանի մը տարի Աւետարանին համար եղած ջանքերէն շատ արդիւնք չերեւնուեցան· բայց որովհետև Աստուծոյ խօսքը առանց արդեանց իրեն ետ չդառնար (Եսայ· Ծե· 11), վերջապէս Ժողովուրդը սկսաւ արթննալ, իրեն քարոզուած Ճշմարտութիւններուն ուշադրութիւն ընել, և հետևաբար սկսան ոմանք իրենց փրկչէն հրաւէրն ընդունիլ և անոր աշակերտ ըլլալ : Ասոնց թիւն հետզհետե աւելնալով հիմա 100 ի հասած է : Բողոքական Ժողովուրդը հոս 3 տարի առաջ՝ Ամերիկայի Հոգևոր Պորտին հնարհիւը գլխոց մ՚ալ ունեցաւ որ մինչև ցայսօր կը տևէ, թէպէտ պատուղը նոր սկսանք տեսնել, ինչպէս որ քիչ մը ետքը պիտի յիշենք : Պէտք չէ մոռնալ նաև սա պարագան որ այս տեղի եղբայրները մեծաւ մասամբ Ժողովրդեան աղքատ մասէն ըլլալով՝ տակաւին ամենայն անձնուիրաբացութեամբ կը ջանան նպաստել Վրիստոսի գործին յառաջադիմութեանը: Ասոնք այժմ կը հոգան իրենց Վարդապետին տանը վարձքը, Վարժապետին ալ ամսականին մէկ մասը, 50 դահեկան· և կը յուսացուի թէ իրենց տուածն ըստ կարողութեան իւրեանց հետզհետե պիտի աւելցնեն :

Ասոնք Կեմերկու վրայ իրր համառօտ տեղեկութիւն մը յիշելէ ետքը՝ գանք հիմա Պետրոսին հարցաքննութեանը :

Քննութենէն օր մը յառաջ հրաւիրատոմսեր նամակներ ղրկուեցան մեր Լուսաւորչական Ժամագործոց երևելիներուն: Նեւևալ օրը 29 փետրուար, ժամը իրր 4 1/2 ին, Քննութիւնը սկսաւ : Ժողովատեղի Լուսաւորչական և Բողոքական բարեկամներ առանց խտրութեան եկան և բազմութիւնն այնչափ եղաւ որ Պետրոսն այլևս չկրնար տանիլ· վասնորոյ հարկ եղաւ որ շատերը ոտքի վրայ կենան, և այնպէս իրարու վրայ յետոյ յետոյ մտիկ կ՚ընէին: Շատերն ալ ներսը տեղ չգլուխնուն համար դուրսէն կը դատնային : Եթէ տեղը բաւական ընդարձակ ըլլար, հաւանական է թէ հանդիսատեսաց թիւն արդէն եկողներուն կրկինը պիտի ըլլար : Տեղը որչափ նեղ ալ էր՝ տակաւին կարող եղանք իրր 350 հոգի այն անձուկ միջոցին մէջ ներկայ ըլլալ, 290 ը հանդիսատես, և 60 ը աշակերտ, որոնց 40 ը մանչ և 20 ը աղջիկ էր :

Նախ երգով և աղօթքով մը սկսուեցաւ՝ առաջ քննուեցան քերականի, հասարակ ընթերցանութեան և աշխարհագրութեան դասերը· յետոյ աշխարհագրութեան դասը որ քաղաքական և բնական ըլլալով՝ ժողովրդեան հետաքրքրութիւնը կը շարժէր ուշադրութեամբ ունկնդիր ըլլալու : Յետոյ կէս ժամու չափ միջոց պարապուդ տրուելէն ետքը՝ նորէն հարցաքննութեան սկսուելով՝ փոքրիկ տղոց Թուաբանութեան և հեղնելու դասերը քննուեցան, ապա բերնուց խօսքեր սորվող աղաք սկսան, Ընթերցարան Մանկանց անուն գիրքէն, զուարճալի պատմութիւններ, խրատներ և առածներ զբուցիլ հանդիսականաց առջևը շատ աղդու կերպով : Ես միջոցին հոգևոր երգ մը երգուեցաւ· յետոյ Գր· Կարապետ Պազարեան ատենաբանութիւն մը ըրաւ յուսոյ վրայ, ապա ութը մասանց բանի վրայ Քրիստոնէութեան քննութիւնը եղաւ, և աղջկան երգ մը երգուելէն ետքը՝ դիւրիս Հողբաքականաց Վարդապետ Ճի Յարութիւն Մարկոսեան ալ ատենաբանութիւն մը ըրաւ ջանքի և անոր արգեանցը վրայ : Ասկէ ետքը մտաւոր թուաբանութեան դասը քննուեցաւ, յետոյ կրկին երգ մը երգուելէն ետքը՝ աշակերտաց պարզևաբաշխութիւն եղաւ : Իւրաքանչիւր աշակերտ իր աստիճանին համեմատ գիրք, գրիչ, թուղթ և այլն ընդունեցաւ : Տրուած պարգևներուն արժէքը 130 դահեկանի կը հասնէր· տեղւոյս Հողբաքական Ժողովրդեան աղքատիկ վիճակին նայելով՝ այս փոքր դումարն արդարև մեծ բան էր : Ի վախճանի՝ Դպրոցիս Վարժապետ Գր· Յովհաննէս Ի· Մկրտիչեան՝ ուսման պատուականութեանը վրայ ատենաբանութիւն մը ընելով՝ յորդորեց թէ աշակերտները և թէ հանդիսատեսաց բազմութիւնը որ այն պատուականան դանձն, այսինքն ուսմունքը, ստանալու համար ամենայն ջանիւք աշխատին : Ամէն ատենաբանութեան վերջը ծափահարութիւններ կ՚ըլլային· վերջապէս ժամը 10 1/2 ին աղօթքով մը հանդեսը վերջացաւ :

Թերևս Աւետարերը կարդացողներէն ոմանք այս քննութիւնը ուրիշ մեծամեծ քաղաքներու դպրոցաց և ուսումնարանաց հարցաքննութեանցը հետ բաղդատելով՝ ասիկա դոյզն և չնչին համարին : Բայց եթէ ասոնք, մեզի պէս, Կեմերկու անցեալ և այժմեան վիճակին տեղեակ ըլլային, անշուշտ այսչափն ալ անոնց շատ բերկրալի պիտի թուէր, ինչպէս որ մեզի թուեցաւ :

Կարապետ Հ· Պազարեան:

Կեմերկ 1 Մարտ 1868·

Աշեաթերի համար :

ԱԶԳԸ ԲԱՐԵԿԱՐԴԵԼՈՒ ՑԵՐՄԵՐ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Մեր ազգը այժմ բարոյական և իմացական ցաւալի վիճակ մը ունենալը զգացողներ դանուիլը դիտենք : Ասոնք ապագային վրայ լուրջ և ահով պատած կը խորհին և կը ցանկան ազգը բարեկարգել, բայց իրենց աս փափաքածին ապահովութեամբ հասնելու համար չգիտնալով թէ ինչ և ինչպէս ճամբայ բռնելու են, լքուած և արամած են: Ասանկներուն օգտակար է Մեղկօմէրիի տուած ուշադրութեան արժանի սա վկայութիւնը· "Կը հաւատամ ըե", կըսէ աս երևելի անձը, Ընկերութեան (ազգին) ամբողջ կազմութիւնը բարեկարգելու և գերազանց ընելու համար՝ "ոչ մէկ դրութիւն մը կրնայ լաւ գործադրական լինել, եթէ Վրէսպոնէայ մայրեր յաջողապէս հասցնող դերը չկատարեն ըսէ ուրիշ ոեւէ բան· բարեկարգութեան համար թէ քաղաքային հաստատած օրէնքները և թէ աստուածաբանին տուած դասերը շատ պէտ դործիքներ են, երբ ասոնք բաղդատենք սրբագրել, ամենազօր Հայրական հանճարին աշխատութեանը և ոչըան հետ" :

Այս խօսքերուն ճշմարտութեանը ապէկ մը համոզուիլնէս վերջը, եկէք ուրիմն սիրելի եղբարք, ամէնքս ալ, մեր կարողութեան և պատեհութեան չափովը աշխատինք և օգնենք որ ազգերնուս մէջ բարեպաշտ, գաստիարակեալ մայրեր հասցընող կրթարաններ ճոխանան և բազմանան : Ասանկ հանգամանքի տէր մայրերու երբ որ արժանանայ ազգերնիս, անոնց գերազանց ազդեցութեամբը — սրբութեան, արդարութեան և առաքինութեան սկզբունքները տպաւորելով բոլորաիքին շարուած փոքրիկ Հայերուն և Հայուհիներուն մատաղ մտացը վրայ— ան ատեն ազգին ամբողջ մարմնոյն գանգուածը կերպարանափոխուելով կուղղուի, կը նորոգուի և խաղաղութիւն, յաջողութիւն խոստացող բարեկարգութիւնը ձեռք կը բերուի :

Կ· Պօլիս : Ա· Հ· Ա·

ՏՂԱՑՈՑ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Մանիչ եղող Յուդայի տեղ ո՞վ Առաքեալ ընտրուեցաւ :

Ես ընտրութիւնն ի՞նչպէս եղաւ·

Մատաթիա և անոր առաքելակից ընկերներն ի՞նչ մասնաւոր դէպքի համար վկայութիւն պիտի տային :

Գործոց Ա· գլխոյն մէջ Պենտեկոստէի օր ըսուելով ի՞նչ կը հասկցուի: (Կարգա Ղևտ· ԻԳ· 4—21, մանաւանդ 16 համարը :)

Ասի օրուան առաւօտուն Աշակերտներն ո՞ւր էին :

Անոնք հաւանականաբար ի՞նչպատասխան տուին ժողովուած ատենը :

Անոնց այսպէս ժողովուած ատենը երկինքէն ի՞նչ ձայն եղաւ :

Ի՞նչ երևցաւ անոնց :

Անոնք ի՞նչ բանով լեցուեցան :

Ի՞նչ ընել սկսան :

Ի՞նչ նիւթերու վրայ կը խօսէին: (Տես Գործ· Ա· 11 :)

Ես բաներուն լուրը տարածուելուն պէս ի՞նչ պատահեցաւ :

Խազմութիւնն ի՞նչպիսի մարդոցմէ բաղկացած էր :

Անոնց լսած բաներն ի՞նչ ազդեցութիւն ըրին բազմութեան վրայ :

Գլխաւորաբար ի՞նչ բան զանոնք կը զարմացնէր :

Ոմանք ասոնց զարմանալի իրողութեանց ի՞նչ մեկնութիւն տալ ուզեցին :

Պետրոս Առաքեալ ի՞նչ կերպով ցուցուց թէ այն մեկնութիւնը ճշմարիտ չէր: Ուն պատճառն ի՞նչպէս բացատրեց :

ՏՂՈՒ ՄԸ ՀԱՒԱՏՔԸ

Սկովպիոյ մէջ ճամբորդ մը գահավիժ տեղւոյ մը եղերքին վրայ քանի մը հազուագիւտ ծաղիկներ տեսնելով, և ինք չկրնալով անոնց հասնիլ՝ տղու մը ստակ տալ խոստացաւ որ, չինալու համար մէջքը չուան մը կապելով, երթայ այն վտանգաւոր դահաւանդին եղերքէն յիշեալ ծաղիկները քաղէ : Տղան մէկ կողմանէ ստակը յիշելով՝ կը խորհէր թէ անով շատ բան կրնայ առնուլ, քանզի ծերողքը շատ աղքատ ըլլալով՝ տունը դրեթէ բան մը չունէին· միւս կողմանէ միտքը բերելով այն սոսկալի դահաւանդին վտանգը՝ չէր կրնար համարձակիլ անոր մօտ երթալ : Մանաւանդ քանի մը անգամ հոն քիչ մը մօտեցած տանը սաստիկ վախով պաշարուած՝ ետ դառնալու ստիպուած էր : Վերջապէս բաւական ժամանակ այսպէս վարանելէն ետքը՝ դառնալով իրեն պարզև խոստացող մարդուն ըսաւ· "Տէր, կ՚երթամ, եթէ հայրս

բռնէ չուանին ծայրը որ մէջքս պիտի պէտք" :

Ես տղուն իր հօրը վրայ ունեցած հաւատքին՝ հոգիները աղատող Քրիստոսին գեղեցիկ օրինակ է : Ինչպէս որ գիպատատեալ տղան բաղճացած ծաղիկները չհաւնելու գացած տանը՝ ուրկից որ մինչև կապուելու չուանին ծայրէն հայրը թոյլատուորպէս զի ապահով ըլլայ, այնպէս մենք ես վտանգաւոր աշխարհիս մէջ Քրիստոսի միայն յանձնելով ապահով կրնանք ըլլալ :

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔ

ԸՄԲՐԻԿԱՑԻ ԹԱՂԱՒԱԿՈՒԹԻՒՆ ՋԻՀՈՐ

Ես ջրհորը որ Ամերիկայի գիւտերէն՝ ինչ խաւորաբար վարի ծայրը ծակոտ խէն : վակէ մը կը բաղխանայ· բայց խողովակ Ծ հողին մէջ խոթելու ծայրն անշնաս պահելով հնելու, միանգամայն անոր գետինը մակ ընկելը գիւրացնելու համար՝ խողովակին վրայ բո ծակոտ բերանը սուր և սրածայր պղ՚օգնեն ու մը կատր հասատատուած է : Խողովակին գետնին մէջ յառաջ մղուիլը հեշտանալ կերպով կ՚ըլլայ : Խողովակի ըլլալ հետ ջրհանելով՝ սուր ծայրովը հողին ըլլալ կը խոթեն, յետոյ խողովակին վրայ : ծուած և վեր վար խաղացող ուռան նելու (Տէրպան) ձևան խոշոր երկաթի կտոր կարելի եղածին չափ վեր վերցնելով՝ խողովակին վարի դին դնածին ժամ տուտակաւոր մամլով մը (Վէրուը պէս, հաստատուած ուրիշ երկաթէ թունքի մը վրայ ուժով կը ձգեն : Ե որ թէ ուռան ուժգնութեամբ վարի մի կաթէ ջրհունքին վրայ իյնալովը, հետև ջրհունքը, ինչպէս ըսինք, վակին հետ պտուտակով բռնուած խողովակը հողին մէջ դէպ՚ի խորը մղուի : Երբ երկաթէ պտուտակաւոր թունքը գետնին երեսին հետ կից գ այնպէս որ անոր գետնին դիմացառմով ղովակին խորը միուին անկարելի ը պտուտակը թուլցնելով՝ երկաթէ ջրհ քը խողովակին վրայ դէպ՚ի վեր ք ցնելով նորէն կը պնդեն, և վերոյի կերպով երկաթէ ուռը շարունակ վերցնելով և բարձրէն վար ձգելով՝ ղովակը միշտ երկրին դէպ՚ի խորը միուի : Ես գործողութիւնը կը շա նակուի, մինչև որ խողովակին մէջ ջ սկսի երևալ : Խողովակը հողին մէջ նալով հոր կը ձևանայ, և մէջը ջրհ դնելով ջուրը դուրս կը վազվզին : Ջ ի սկզբան պղտոր կ՚ելլէ, բայց երթ կը մաքրուի, վերջապէս յստակ ջուր սկսի հոսիլ :

Երբեմն երկրին երեսին մօտ եղող ջրածին բերը գէշ ըլլալով, ուրկէ խորունկը պիտի նուածներն առողջարար կ՚ըլլան : Ես ի ղովակաւոր ջրհաններուն միջոցաւ ա գտնուող լաւ ջուրերը, վերի վատառ ջուրերուն հետ առանց խառնուի դուրս կը վազեն, և աս պատճառաւ խողովակաւոր ջրհորները հասարակ տեսա հորներէն աւելի յարգի են : Հիմա ա պէկի երկիրը գտնուող Ընդհանրական ը նակին մէջ աս խողովակաւոր ջրհոր կը գործածուին :

ԸՆՏԱՆԵՔՆԵՐՈՒ ՕԳՈՒՏԸ

Ընկերային պատմութիւնը և արդի գիւտ նոց հետազօտութիւններ ու ղղուածք դիտողութիւնները կը ցուցնեն որ անա ռային երկիրներն՝ անտառներէ զուրկ կիրներէ աւելի խոնաւ կ՚ըլլան, աւելի ռատ և միօրինակ անձրևներ, յորդ ջուր ըլ ակներ և հեղեղներ ունին, և հետևին եղ բար բարեխառնութեան մասին մեծ և յանկարծական փոփոխութիւններէն եղ այսինքն՝ Գարնան սկիզբը սաստիկ ցուրտեր մը եղբ յանկարծ տաք, կամ Ձմ տանը սաստիկ տաքէ մը եղբ յանկ ցրտութիւն ունենալէ աւելի ազատ ե

* Տես

…ոսի պիտի Եգիպտոսի համար ամենէն հին պատ…
…ութեանց մէջ կ'ըսուի թէ անձրեւ չուներ…
…ունցած իրօք ալ այնպէս էր · բայց քանի որ
…տող հայ Էհմէտ Ալի ամբաւ ծառեր անկէ տուաւ
…ղէս որ Եգիպտոսի մէջ, անձրեւները սկսան յա…
…ղիները ճանչել: Ընդհակառակն Ամերիկէի արեւ…
…ց որ միշտ եղերքը, իրենց կանանչ գոյնին
…հայրը թափառաւ Դալարի Վէրս կոչուած կըղ…
…այնպիսիներուն մէջ, քանի որ բնակիչներն ան…
…հիս մէջ խոհեմութեամբ անտառները կարիցին, ա…
…ով ապահն ատեն սոսկալի երաշտութիւն (Հէր…
…ութիւն) կ'ըլլայ, անդամ մը երեք տա…
…ի անձրեւ չկայ, այնպէս որ 30 հազար
ԼՒՒՐ …նակէսց երեք մասին մէկը երաշտութեան
…պատճառաւ եղած սովէն կորսուեցաւ:
ՋՐՀՈՒՂ …ոնքն այնպէս անհնազ կոտրից բնակիչներն…
…գիւտ էր՝ ինչպէս որ անոնք ծառերը կոտրած
…ակոտ իջին:
…ղ խողովակ Ծառերը՝ դաշտերը ցուրտէն պաշ…
…անշնաս պահելով, և բարեխառնութիւնը մշտիւ…
…հանը մասկ ընելով՝ երկրին բեղմնաւորութեանը
…ովակին համ բուսոց յառաջ գալուն մեծապէս
…այր պատճառ: Ընտարակոյս Փոքր Ասիոյ (Ա…
…է: Խոյաձորե՞ւ) ընդարձակ դաշտերուն մէջ անձ…
…ուիլը հեռուներն հիմակուընէ աւելի միօրինակ պի…
…ղովակով ըլլալին, երկիրն ալ աւելի պաղաբեր
…վը հողմիփի ըլլար, եթէ ծառերն աւելի ըլլա…
…ին վրայէն: Ծառերու պակասութեանը դարման
…ուռան ընելու համար անհատ մարդոց ըրածն ար…
…թի կարաբև շատ փոքր բան մըն է · բայց և
…նելով՝ այնպէս ոմ որ իր երկիրներուն մէջ ծառ
…ին մօտ անկէ և անոր աճմանը խնամք կը տա…
…ուը տչի, հասարակաց բարերար մը կրնայ հա…
…կրկնել, և այնպիսի գործ մը ըրած կ'ըլլա…
…ն: Եւ, որուն օգուտն իրմէ եաքը սկսողներն
…ըրի միշտ պիտի վայելեն:

ՁԻՆԱՍՏԱՆ

(Շարունակեալ *:)

Ձինաստանի մէջ երկու տեսակ կրօնք
…ակաւոր կայ · մէկը կը պարունակէ Կոմփուկիոսի
…ա կէց գ… անոր աշակերտներուն բարոյական
…ննաշրջիկ …ատուէրները կամ սկզբունքները · միւսը
…արեվի ըլ… եսակ մը կռապաշտութիւն է որ Պուտ…
…ութէ ըլ… այութիւն կը կոչուի: Կոմփուկիոս փի…
…ի վեր ք… ոտիայ էր որ Քրիստոսէ իբր 550 տարի
վերոյիշ… առաջ ծաղկեցաւ Ձինաստանի մէջ: Կոմ…
…րունակ …ուկիոս, կամ ըստ Ձինաց լեզուին
…ձգելով՝ Քունկ—փու—ձու, կը նշանակէ Պատ…
…ի խորը …ելի վարդապետ Քունկ: Ասոր պատ…
… կը շարէրներուն մէջ կան շատ աղէկ սկզբունք…
…ն մէջ ջնջր, բայց ստէպ պատուիրած ըլլալով
…ղեն մէջ հինացուց որ իրենց նախնեացը վրայ մեծ
…ջը ջհանարդ ունենան՝ արուեստից և գիտու…
…ներն: Ջրհանց մէջ անոնց առաջ երթալուն հա…
…ց երթ…անականաբար շատ արգելք եղած է: Ա…
…ակ ջուրնք միշտ իրենց հին գարերուն կը նային
…ամէն բան կը ջանան իրենց նախնեաց
…ո եղող ջրածին պէս ընել, և այսպէս յառաջա…
…ունկը գիմուելիւն չեն կրնար ընել: Ձինաս…
…ան: Ա…ի մէջ Կոմփուկիոսի պատուոյն 1,500
…ոցաւ …ի աւելի մեհեան կայ, ամէն տարի անոր
…ի վատա…0,000 խոզ և ճագար կը մատուցուին:
…խանուն…Պուտտայութիւնը իբր 2,000 տարի ա…
…ճառաւ եաք …նդհակառակն Ձինաստան մտաւ,
…ատարակ …ս տեսակ մը թանձր կռապաշտութիւն
…իմա …: Ձինացիք աշխարհս արարչագործու…
…ղիական գիւնը հետևեալ կերպով կը պատմեն:
…ջհորդ…ուանքի …սկան՝ Պաոսին մէջեղն էր
…ուրճով մը և քանդակիչ գործեւով մը,
…պէս զի իր բոլորաիքը դանուած անձև
…խառն նիւթէն երկիրս շինէ: Պաոս
արդի գ…ուի երկիրս կազմուելէն առաջ ու…
…զուշացած խառն վիճակը: Հռանքին աշ…
…ն որ անա…ութիւնը 18,000 տարի տևեց, և
…ղուրկ …ը ատ ժամանակին մէջ անիկա օրը
…ն, աւելիս արմաւաւոփ կ'ուտէր, բայց 'ի վերջոյ
…, յորդ …ուաւ, և մահուընէն եաքը՝ անոր գըլ…
… և հետևէն եղան լեռները, շունչէն՝ հովերն ու
…ին մեծամարմինները, ձայնէն ալ որոտումը, մօրու…
…թիւններէն եղան ամպերը, մորթէն և մազերէն՝
…տիկ ցուրտերն ու ծառերը, ակռաներէն՝ քա…
…կամ Ձի…

* Տես Աւետ. Թիւ, 259:

…րը եւ մետաղները, երակներէն՝ գետ…
…րը, քրտինքէն՝ անձրեւը, վերջապէս մարմ…
…նոյն վրայ գտնուող ճճիներէն եղան մար…
…դիկ · և այսպէս ըստ կարծեաց Ձինացւոց
…բոլոր աշխարհս կազմուեցաւ այնպէս ինչ…
…պէս որ է:

ԿՕՆՍԿԸՆ ԼՕՒՐԵՐ

Աւետաբերի համար:

ՋԻՒՐՏԻՍՏՆԷՆ ՆՎԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Ընտարակոյս Վիւրթեմպէրկի գործը հոգացողները մեծ անձկանօք կը սպասեն լսել, թէ իրենց խրկած աշակերտներէն ի՞նչ լուր կայ, և անոնք ի՞նչ գործ կ'ըներն հիմա: Կը սպասեն երկրագործին պէս՝ որ իր արտերը վարելէն և սերմանելէն եաքը կընստի և կը սպասէ տեսնել թէ ի՞նչ արդիւնք պիտի վայելէ: Ուստի մինչ ցարդ Վիւրթեմպէրկէն եկած նամակներէն կը փութամ այժմ քանի մը ուրախարար լուրեր հաղորդել, որոնք կը յուսամ թէ մեծ քաջալերութիւն պիտի ըլլան, միանդամայն մեծ առիթ մը այս գործը սիրողներուն որ անոր առաւել ևս հոգ տանին:

Աւետարեր կարդացողներն արդէն գիտեն թէ՝ Միւրթեմպէրկի Եկեղեցիները Քրիստոսի համար միայն հինգ աշակերտ ունէին հիմակու հիմա · Տիքրանակերտցւոց մէկ աշակերտ՝ քաղքիս Եղբայրներէն հոգացուած անձին հետ Ռնտաւան գնաց, և մէկալը՝ Երազկերցւոց պահած աշակերտին հետ գնաց Փարխին: Այս տեղերը Տիքրանակերտու արևելեան կողմը բաւական մեծակակ գիւղեր են, ու Քրիստոսանու մէջ տեղը կը համարուին: Մեր դաշտին աշակերտը Սեբաստու մօտ Տէհ անուանով գիւղ մը գացած է:

Ռնտաւան գացողները՝ մինչև հիմա չորս նամակ ղրկած են, որոնց առաջինին մէջ իրենց ճամբորդութիւնը յիշելէն եաքը՝ կը գրեն թէ աղէկ ընդունելութիւն գտած են հոն: Այն բնակիչներուն, Աւետարանին լոյսէն զրկուած ըլլալով, յաղութեան, անառակութեան և մոլութեան մէջ յառաջանալուն վրայ խղճալով՝ անոնց համար աղօթք կը խնդրեն, նաև իրենց արկածութեանցը համար՝ որպէս զի Սուրբ Հոգւոյն զօրութիւնը շնորհուի իրենց: Կ'իմացնեն թէ առաջին կիրակնօրեայ ժողովին 15 անձինք ներկայ գտնուած են այր և կին, և թէ երբեմն ալ տունները կը հրաւիրուին որ Աւետարան կարդան ու խօսին Քրտերէն լեզուաւ, քանզի հոն Հայերէն գիտցող բնաւ չկայ: Երեք հատատ եղբայր գտած են հոն, ու տասնի չափ ալ երիտասարդներ կը յաճախեն եղեր անոնց քով, որոց համար շատ յոյս ունին:

Երկրորդ, երրորդ և չորրորդ նամակներուն մէջ ուրախութեամբ կատեան իրենց յաջողութիւնը · կ'ըսեն թէ՝ "Ես տեղս Աւետարանին խօսքերը սիրողներ շատ կան · Սուրբ Հոգին անյայտ կերպով կը գործէ · շատ կը զարմանանք թէ ինչպէս կ'ըլլայ ասանկ մեզի պէս տկարներուն ձեռքովը, ինչու որ որո՛ւ հետ որ կը խօսինք՝ սիրով մտիկ կ'ընեն · մենք կը հաւատանք որ Տէրը մեր հետը կը գործէ ու մեզի կ'օգնէ": Ես պարագաներէն մեծ յոյս առած են թէ գործը յառաջպիտի երթայ, բայց սատանան—Քրիստոսի թագաւորութեան երկրիս վրայ հաստատուելուն անհաշտ թշնամին—, սկսեր է իր արբանեակներուն ձեռքով գործել հոն ալ: Պանդխտի երրորդ կիրակին ընդհիմնադրութիւններ տեղի ունեցեր են: "Ասկայն", կ'ըսեն, "անոնք որ Աւետարանին քաղցր համը առեր էին, անոնց մըտնչելը քանի տեղ չէին դներ": Նոյն օրը պատահութիւն մը ունեցեր են տանիքի մը վրայ 50 ի չափ բազմութեան քարոզելու, որք սիրով ունկնդրութիւն ըրած են: Եաքը Պահանայ մը գալով կը վրատահացնէ եղեր Ժողովուրդը թէ՝ իրենք արդէն Քրիստոնէութիւնը սորված են ու գիտեն · բայց մեր Եղբայրներն անմիջապէս հոն նիրկայ գտնուող 90 տարեկանի չափ ծերունիի մը կը հարցնեն թէ՝ Հայր մերը գիտե՞ս: Ընիկա կրդում ըներով պատասխաներ է · Չեմ գիտեր: Ութը աշակերտով գպրոց մըն ալ ունին հիմա, ու վերջին նամակով իմացուցած են ալ, թէ երիտասարդ մը խարբերդի գպրոցը գալու միտք կ'ընէ եղեր:

Փարխինէն երկու նամակ ընդունած ենք: Հոս գացող եղբարք երբ հասած են հոն, ընդունելութիւն գտած չեն · ուստի և ատիպուած են թափառիլ ուրիշ գիւղերը, որպէս զի տեղ մը գտնեն, Հայց երկրորդ նամակով կը գրեն թէ՝ Փարխինի մէջ գարձեալ տուն մը գտնելով հաստատուած են · ու ինը հատ ալ աշակերտ ունին · չորսը չափահաս, իսկ միւսները փոքր, որոնք բաւական յառաջադէմ են եղեր: Նաև մէկ Աստուածաշունչ, մէկ Աւետարան ու հինգ հատ ալ դասագիրք ծախած են · բայց առնողները իրենց կարգացածը բնաւ չեն հասկնար: Ցիտոյ այն կողմերը շատ դործ ըլլալը յիշելով, իրենց տկարութեանը համար աղօթք կը խնդրեն · որ Տէրը օրինէ զիրենք որ իր այգիին մէջ անհատատարիմ մշակներ ըլլան:

Ես նամակները ամէնն ալ Հայերէն լեզուով գրուած են: Շատ կուրախանանք որ այսչափ կարճ միջոցի մը մէջ կարողացեր են այսչափ Հայերէն խօսիլ և գրել սորվիլ: Աշխատութիւնը ամէն բանի կը յաղթէ:

Կը յուսամ՝ թէ ատ գործը հոգացողները և բոլոր ատ գործին վրայով լսողներն անգամ չպիտի մոռնան Քրիստոսը և անոր մէջ աշխատող տկար բանուորները իրենց աղօթքներուն և աշխատութիւններուն մէջ յիշելու:

Կարապետ Փ. Բրուսեան

Խարբերդ 1868 փետր" 15

Աւետաբերի համար:

ԽՁՄԻԷՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Խարբերդէն վերջ ժամ հեռու գեղ՝ Արևելք, 200 տուներ բաղկացեալ Իշմէ անուամբ գիւղ մը կայ, որուն 80 տունը Ասհմեական է, և մնացածը՝ Հայ: Ես գիւղիս մէջ Աւետարանին փառաւոր գործը հետևեալ կերպով սկսելով յառաջ գնաց:

Առաջին անգամ Խարբերդ նստող Միսիոնարը գնաց · Տընտոր 1855 ին ատ գիւղը երկու երիտասարդ ղրկեց որ կենաց խօսքը քարոզեն: Ասոնք եկան և սկսան սրճարանները երթալ, ուր Սուրբ Գիրք կը կարդային, կը խօսէին և կը խրատէին: Ասիկա գիւղին մարդոցը համար նոր բան մըն էր, ուստի և գիւղացիք սկսան խումն բազմութեամբ այն երիտասարդաց քով ժողովիլ · ոմանք լուրթեամբ անոնց մտիկ կ'ընէին, ոմանք ալ ատտիկ կը հակառակէին: Ես Քարոզիչները գիւղէն դառնալէն եաքը՝ ուրիշ երկուք ալ ղրկեցան հոն · ասոնք ալ փողոցները և խանութները պարահելով կը խօսէին և գիրք կը ծախէին: Օր մը իրիկուան դէմ Պօճապաշիներէն մէկը զանոնք իր տունը հրաւիրելով՝ անոնց Սուրբ Գիրք կարդալ տալէն և այլև այլ հարցուփորձեր ընելէն եաքը, երբ անոնք առաւօտուն կրմեկնէին, պատուիրեց անոնց որ այնուհետև միշտ իր տունը գան, անոնք ալ այնպէս ըրին: Այն միջոցին քանի մը երիտասարդներ Աւետարան և ուրիշ գիրքեր գնելով՝ կը կարդային և կը խօսէին, և բաւական աղդեցութիւն եղաւ գեղին մէջ:

Ուրիշ Պօճապաշիներ ատ բաները տեսնելով շատ նեղացան · տեսնելով նաև որ գործը օր քան զօր կ'աճի և յառաջ երթալու վրայ է՝ օր մը Աւետարաններն ու գիրքերը բռնութեամբ ժողվելով բազմութեան առջև հրապարակաւ այրեցին, կարծելով թէ այս կերպով կարող պիտի ըլլան գործին առաջն առնուլ: Միւս Պօճապաշին անոնց ատ ընդդիմութեանը վրայ Միսիոնարէն Քարոզիչ մը խնդրեց, երթալ տուաւ և անոր գործակից եղաւ: Երիտքը միաբան փողոցէ փողոց և տունէ տուն պտտելով՝ կենաց խօսքը կը քարոզէին և ժողովուրդը կը յորդորէին: Այս չանքերուն արդիւնքը սա եղաւ որ քանի մը տարիէն եղբայրներուն թիւն եղաւ 30, և օր ըստ օրէ աւելնալով 60 ի հասաւ: Այս միջոցին եղբայրները խորհեցան որ խարբերդու Աստուածաբանական Ճեմարանէն մէկը կանչեն · այս անձը գալով անոնց տարի մը քարոզչութիւն ընելէն եաքը՝ եղբայրներուն միաբան հաւանութեամբը 1864 ին Իշմէի Հովիւ ձեռնադրուեցաւ: Ասկէ եաքը Աւետարանին օրինեալ ու փառաւոր գործը օր ըստ օրէ յառաջ գնաց, այնպէս որ եղբայրները տեսնելով թէ իրենց սովորական Ժողովատեղին բաւական չէ՝ որոշեցին յատուկ Ժողովարան մը շինել: Այս չէնքին համար Հայրերն իրենց արծաթեղէն և ոսկեղէն զարդերը տուին յօժար և ուրախ սրտիւ · եղբայրներն ալ գրեթէ իրենց կարողութենէն աւելի առատութեամբ օգնութիւն ըրին, և այսպէս դեղեցիկ Ժողովարանով մը մեկտեղ Հովուին համար յարմար և վայելուչ տուն մը շինուեցաւ: Շէնքին հիմը դրուելու ատենը՝ ամենէն աւելի չանքով աշխատողներն այն Պօճապաշիներէն էին որոնք առաջ մեծ բռնութեամբ Աւետարանները և ուրիշ գիրքեր այրել տուած էին · և ոչ միայն անոնք, այլև անոնց յորդորանօքը շատ երիտասարդներ, 15 և 14 տարեկան տըղաք անգամ, իրաքանչիւր ըստ կարողութեան, շինութեան աշխատութիւններուն մասնակից էին: Շէնքին վերակացուն տըղան ուրախացնելու համար ամէն մեկուն հինգ հինգ փարա կուտար, բայց անոնք այն ստակները հաւաքելով իրենց Հովուին բերին որ Քրիստոսի համար հաւաքուած ստակին հետ դնէ:

Իշմէի Եղբայրները գործունեայ և պատուաւոր անձինք են, նոյնպէս Հայրերը՝ որոնք կարդալու և գրելու ալ շատ փափաքող են: Հապուսի և Շխսհաճի գիւղերն Իշմէի շատ մօտ ըլլալով՝ առայժմ Իշմէի Հովուէն կը խնամուին, թէև զատ Քարոզիչներ ունին: Ես երեք գիւղերուն Եղբայրներէն կազմուած է Եկեղեցի մը որ 55 անդամ ունի, 3 անձինք ալ մօտերս ընդունուելու առաջարկուած են: Ես Եկեղեցին իր կազմուած ատենէն մինչև հիմա շատ խաղաղ և հանդարտ է, Աստուծոյ թագաւորութեանը յառաջանալուն համար ալ մեծ հոգ ունի: Տէրը տայ որ ամէն Քրիստոնեայ կոչուող ժողովուրդ Քրիստոսի գործին յառաջ երթալուն այսպէս հոգ ունենայ, և ժրութեամբ աշխատի:

ԲՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ամիս մ'ալ անցաւ, և Մանզումէի Խմբագիրը՝ իր լրագրին մէջ Ամերիկայի Պորտ Ընկերութեան և անոր Միսիոնարեայը դէմ հրապարակուած զրպարտիչ յօդուածներուն մեր կողմանէ արուած պատասխանը դեռ չհրատարակելով, նոյն միջոցին թոյլ կուտայ Պր · Խոսրովին իր թշնամական յօդուածները շարունակելու: Ես Նամակագիրը մենք կը գանգատի թէ "Ռուն խնդիրին վրայ չենք ուզիմ անձ մը աս երկու կողմին գրուածները կարդալու ըլլայ նէ, այնպէս պիտի

կարծէ որ՝ Ընտաբերի խմբագիրը իր (Պր. Խոսրովին) գրածները հասկնալու չափ տաղանդ չունի" : Ըսիկա փորձելը շատ դիւրին է. Թող Մանզումէի խմբագիրը մեր կողմանէ Պր. Խոսրովին տրուած պատասխանը հրատարակէ. անոնն Մանզումէի ուշիմ ընթերցողները չուտով կարող պիտի ըլլան որոշել թէ մենք Պր. Խոսրովի գրածները հասկըցա՞ծ ենք թէ ոչ, և թէ մեր գրածները "Խուն խնդիրին վրա՞յ" են թէ ոչ :

Ընտաբերի 258 թուով մեր հրատարակած յօդուածին մէջ Պորտ Ընկերութեան անդամներուն վրայ խօսելով ըսինք թէ՝ պէտք չի Գանձապետէն ու Ընտնադպիրներէն . . . ոչ ոք Ընկերութեան անտուկէն երբէք ստակ մը կ'ընդունի" : Պր. Խոսրով իբր թէ ասիկա հերքել կարծելով՝ Ընկերութեան Տեղեկագրէն քանի մը Պաշտօնէից անուններն ու անոնց առած ստակի դումարները կը թարգմանէ ըսելով թէ՝ ասոնք "Տեղեկագիրը Պատ. խմբագրին ըսածէն տարբեր է" : Որչափ տարբեր : Տեղեկագրին մէջ յիշուած անձինքը բուն իսկ ան Գանձապետը և Ընտնադպիրներն են որոնց համար ըսինք թէ "Բաց՝ի Գանձապետէն և Ընտնադպիրներէն . . . ոչ ոք Ընկերութեան անտուկէն երբէք ստակ մը կ'ընդունի" : Մենք խօսքին իմաստը բացայայտ ասած ենք, թէ Գանձապետն ու Ընտնադպիրները մասնական ունին Ընկերութենէն, քանզի անոնց բոլոր ժամանակն Ընկերութեան Առաջնորդութեանը նուիրած են": Կ'երեւայ որ Պր. Խոսրով չէր գիտեր թէ ո՞վ են այն Պաշտօնեաները որոնց անունները կուտայ. բայց, եթէ իր ձեռքը գտնուած Տեղեկագրին 59 երորդ էջը կարդացած ըլլար, պիտի տեսնէր որ անոնք Ընտնադպիրներ են և թէ ինչ է անոնց պաշտօնը : Իր չգիտցած բանին վրայ դրելու ձեռնարկելուն համար՝ Պր. Խոսրով գոնէ այս անգամ պիտի ամչնայ արդիօք, կամ նորէն նորէն անհիմն առարկութիւններ ընելէ պիտի դադրի՞: Ո՛չ երբէք. այն կարգի մարդոցմէ չէ :

Մենք անոր ըսածներուն աւելի երկայն պատասխան տալ հարկ չենք համարիր : Թէեւս անիկա իր գործածած նախատելի տիտղոսները՝ "Մխիթիստական միջոց", "Անվստահութիւն", Օձապտոյտ ընթացք" և այլն, "տրամաբանութիւն" կը կոչէ, բայց կը սխալի: Ինձմէ աւել խօսքերուն մեծ մասն արդէն եղած ըսպառութեանց կրկնութիւն է, և մենք զանոնք նորէն նորէն հերքելու պէտք չունինք : Բրդարեւ մեզի դէմ եղած ըսպառութիւնները ամբարձել և հերքել մեր իրաւունքն է. բայց այսպիսի գործի մը շատ կարեւորութիւն չենք տար. և հետեւապէս անոր վերաբերեալ նիթերով Ընտաբերը լեցնել չենք ուզեր : Եթէ Պր. Խոսրովին Մխիթարայ դէմ բոլոր ըսածները ճշմարիտ ալ համարուին, ասկէ ի՞նչ կը հետեւի : Մխիթ կը հետեւի՞ թէ Մխիթարայ քարոզած վարդապետութիւնները ճշմարտութիւն չեն : Ճշմարիտ չէ՞ որ ամէն մարդու պարտքն է Ընտաբանը կարդալ և իր փրկութեանը բուն միջոցներն անկէ սորվիլ : Ճշմարիտ չէ՞ որ Աստուծոյ և մարդոց միջեւ միմիայն Մխիթարդ մը կայ որ է մարդն Յիսուս Քրիստոս : Ճշմարիտ չէ՞ որ մարդիկ օրական ապաշխարելու են իրենց մեղացը վրայ, և անոնցմէ հեռու կենալով ու Թողութեան համար Քրիստոսի միայն ապաւինելով՝ անոր պատուէրները պահելու են որ փրկուին : Ճշմարիտ չէ՞ որ "Խոստքին աշակերտութիւն ընդոյն" պարտքն է որ "իր վարդապետը ամէն բարի բաներուն մասնակից ընէ", ուստի և Ընտաբանական Հայերն ալ պարտական չէ՞ն որ իրենց Հովիւներուն և ուսուցիչներուն ապրուստը հոգալու չափան իրենց բոլոր կարողութեամբը : Երդ Մխիթարայ ըրած աս քարոզութիւններն Ընտաբաներին համաձայն են թէ ոչ. ահա ըստ մեր կարծեաց աս է "Խուն խնդիրը" :

ՔՂՂԸՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտ 27 ըստ Յունաց, և Ապրիլ 8 ըստ Լատ. 1868 :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Մենք Եպարքոս Ըլի փաշայի՝ Կրետէ Կղզւոյն գործերուն վրայով Վեհափառ Սուլթանին տուած տեղեկագիրն՝ այս օրերս հրատարակուեցաւ : Ըս պաշտօնական դրութեան մէջ Եպարքոսը՝ Կղզւոյն ապստամբութեանը պատճառներուն, անոր այսչափ երկարելուն և Կղզւոյն հիմակուան վիճակին վրայ իր տեսութիւնը կուտայ : Կ'ուրանայ Կրետացւոց ապըստամբութիւնն արդարացնելու համար՝ բերուած պատճառը թէ անոնք մեծամեծ հարստահարութիւններ կը կրէին. ընդհակառակն կը հաստատէ թէ Կղզւոյն բնակիչները, Տէրութեան ուրիշ հպատակներէն աւելի, դիւրութիւններ կը վայելէին՝ քանզի մինչեւ կոչուած տուրքը չէին վճարեր. ուստի և ապստամբութեան բուն պատճառը կ'ընդունի Կղզեցւոց մէջ սիրող սա գաղափարին թէ՝ իրենք Յոյն ըլլալով իրաւունք ունին Յունաստանի Տէրութեան հետ միանալու : Կը հաստատէ գարձեալ թէ՝ ապստամբութեան գլխաւորներէն շատերը կը յուսային սա պատճառաւ չվճարել մեծամեծ գումարներ՝ զորոնք տասանորդական տուրքերէ (եշէր-ընդէ) ժողված ըլլալով իրենց քով կը պահէին, և պարտական էին Տէրութեան վճարել. ոմանք ալ նոյնպէս կը յուսային չվճարել իրենց անձնական պարտքերը զորոնք պարտական էին վճարել Մահմետականաց : Ըպստամբութիւնն անգամ մը սկսելէն ետքը՝ երթալով զօրացաւ և քաջալերուեցաւ օտար Տէրութենէ կողմանէ ապստամբներուն ցուցուած համակրութեամբ, քանզի (ինչպէս կ'ըսէ Եպարքոսը) Յոյն լրագիրները սուտ յայտարարութիւններ կը տարածէին թէ Օսմանեան զօրքը բարբարոսութիւններ կ'ընէ : Իսկ ապստամբութեան երկար տեւելուն պատճառ կը համարի յիշեալ համակրութիւնը, որ շարունակ ցուցուցաւ. մանաւանդ օտար Տէրութենէ, գլխաւորաբար Ռուսիոյ, իրենց պատերազմական նաւերուն միջոցաւ ապստամբաց ընծաները կղզիէն հեռացնելը, և Յարձրագոյն Դրան Յունաստանի դէմ պատերազմ հրատարակելով՝ յիշեալ երկրէն ի՛նպատ ապստամբութեան շարունակ եղած օգնութիւններուն առաջն առնել չուզելը : Կըզգայն արդի վիճակին գալով՝ Տեղեկագիրը կը խոստովանի թէ ապստամբութիւնը դեռ բոլորովին զսպուած չէ, բայց կ'ըսէ թէ արդէն ձեռք առնուած միջոցներով՝ Կղզին շուտով կատարեալ հաշտութեան մը պիտի գայ : Կ'ըսէ գարձեալ թէ կըրնայի մէջ եղած նոր կարգադրութիւնները՝ բնակիչներուն դրեթէ բոլորովին ազատ կառավարութիւն մը կուտան : Ընոնց չնորհուած է իրենց տուրքերն անձամբ որոշել, իրենց դատաւորներն ինքնին ընտրել, և իրենց յատուկ ազգային ժողովներ և բարօրութեան միջոցներն ազատօրէն փնտռել. անոնցմէ ուրիշ բան չի պահանջուիր՝ բայց Օսմանեան Տէրութեան հիմնական օրէնքներուն ենթակայելիք և վեհափառ Սուլթանին վերին իշխանութիւնը յարգել :

—Լեվանդ Հերալտ տուած լուրն նայելով՝ Մէճլիսի վրայ կոչուած Տէրութեան մեծ ժողովքին նկատմամբ եղած նոր կարգադրութեան մը համեմատ, յիշեալ ժողովքը երկուքի բաժնուելով՝ մէկը Ընդարութեան Ըսանի ժողով (Մէճլիսի Ենքիամը Ըալիյէ) անուամբ Հալէպի նահանգին կառավարիչ Ահմէտ փաշայի նախագահութեամբը դատաստանական գործերը պիտի տեսնէ, և միւսը՝ Տէրութեան Խորհուրդ (Շուրայի Տէվլէթ) տիտղոսով, Դանուբի Նահանգին նախկին կառավարիչ Միհտհաթ փաշայի նախագահութեամբը Տէրութեան ընդհանուր վարչութեան վրայով խորհուրդներ պիտի ընէ : Նոյն Լրագիրը սա ալ կ'իմացընէ որ սա Շուրայի Տէվլէթ կոչուած ժողովքը պտնէ 70 անդամներէ պիտի բաղկանայ, և, ոչ միայն Մայրաքաղքէն՝ այլ և գաւառներէն, Տէրութեան հպատակ խելացի մարդիկ, առանց կրօնքի և ցեղի խտրութեան, յիշեալ ժողովքին անդամ պիտի ընդունուին. այսպէս ժողովքը տեսակ մը Ազգային կամ Երեսփոխանական ժողով պիտի ըլլայ : Կ'ըսուի թէ սա ժողովը հինգ պիտի բաժնուի, և թէպէտ ամէն մէկ մասը զատ գործ պիտի ըլլայ, սակայն ամէն մէկուն որոշուած ամրողջ ժողովին քննութեանը ներկայացնելն և անկէ ընդունուելն ետքը պիտի գործադրուի :

— Լեվանդի մէջ կը կարդանք որ Հռոմէական Հայոց Պատրիարքը Հաստանեան Եպիսկոպոսը յիշեալ ժողովուրդին գլխաւորներուն իմացուցած է թէ Խարթպոյին Դաւնէն իրեն ընծրհուած և ժողովուրդին կողմանէ բողոքոյ նիթ եղած աշխարհական Պատրիարքութենէն հրաժարելու պատրաստ է : Երբ իրեն հարցուեր է թէ առանց ժողովուրդին հաւանութեանը Հռոմն իրեն արուած հոգևոր Պատրիարքութենէ ալ կ'ուզէ՞ հրաժարիլ, պատասխան տուեր է թէ՝ եթէ Պապը հրամայէ, պիտի հրաժարի :

—Նոյն Լրագիրը կը պատմէ թէ Լուսաւորչական Հայոց Սահմանադրութիւնը վերաքննելու համար երկու տարի առաջ սահմանուած Յանձնաժողովը՝ վերջապէս իր գործը լմնցուցած է : Կ'ըսուի թէ սա վերաքննեալ կամ սրբագրեալ Սահմանադրութեան համեմատ՝ ոչ թէ առաջուան պէս 75, այլ 300 զուրուշ տուրք վճարողներն իրաւունք պիտի ունենան ընտրող ըլլալու. ընտրելոց համար ալ փոխանակ 30 ի, 35 տարեկան ըլլալ կը պահանջուի : Այս կերպով նոր Սահմանադրութիւնը Կոստանդնուպոլսոյ մէջ ընտրողաց թիւը 4000 էն 1000 ի կ'իջեցընէ, Երեսփոխանաց թիւն ալ 140 էն 70 ի : Ս փոփոխութիւնները ժողովրդեան մէջ մեծ գժգոհութիւն պատճառած են :

—Ընտաբերի 254 թուոյն մէջ յիշուած Կոստանդնուպոլսէն մինչեւ Ընտաբերոյ սահմանները լինուելու երկաթի ճամբան՝ շուտով պիտի սկսի : Ճամբան Պօլսոյ Պահէն Գաբուսու կոչուած տեղէն սկսելով քաղքին տակէն գետնափոր անցքով մը պիտի երթայ մինչեւ Սամաթիա, և անկէ Եէսի Գուլէէն, Մարթի գետէն և Ըյիսթէֆանոսէն անցնելով՝ պիտի հասնի Ադրիանուպօլիս և անկէ մինչեւ Վարնայի սահմանները :

—Սոսկալի սով մը կը սիրէ սա մօտերս Թունուզի, Ըլճէրիյի, և Իւսէյնի Եփրիկէի ուրիշ մասերուն մէջ : Վեհափառ Սուլթան Ըզիզ Թունուզի աղքատ ժողովրդեան բաժնուելու համար իր ստակովը երկու նաւ ցորեն յիշեալ երկիրը զրկած է :

— Նոյնի և Ադրիանուպօլսոյ մէջեղ Մորիցա կոչուած գետին մէջ մանր ընդհատներ բանեցնելու փորձ մը պիտի ըլլայ. և սա փորձն ընելու համար արդէն նաւ մը ղրկուած է :

ԵՒՐՈՊԱ

Ընդհանուր կառավարութեան դէմ Ֆենիաններուն ըրած մէկ գանգատը սա է որ, Իրլանտիոյ մէջ Հռոմէական Եպիսկոպոսական Եկեղեցին օրինօք հաստատուած է, և Հռոմէական կաթոլիկ Իրլանտացիք այն Եկեղեցւոյն ծախսերը համար բռնի ստակ կը վճարեն : Խորհրդարանոյն (Բարլամենթին) անուանի անդամներէն Լորտ Ընսել և Մր. Կլատսթընը, առաջարկութիւն ըրած են որ Ընդհանուր Եպիսկոպոսական Եկեղեցւոյն ու Կառավարութեան միջեւ եղած հաստատուած կապակցութիւնը վերնայ, այսինքն՝ միայն Եպիսկոպոսական Եկեղեցին ընդունի Կառավարութեան կողմէն օրինօք ճանչցուած Եկեղեցի, և ան Եկեղեցւոյն ստացուածքը որ, 110 միլիոն Օսմանեան լիրա է, Հռոմէականաց և Հռոմէականաց տրուի՝ անոնց թուոյն համեմատ : Ս առաջարկութեանց համար հակառակութիւնները կ'ընդունան Խորհրդարանոյին մէջ, բայց և այնպէս շատ հաւանական է թէ վերջապէս առաջարկութիւններն ի գործ պիտի դրուին :

— Գաղղիոյ կայսրը մօտերս անտրակ մը հրատարակել տուած է, որուն մէջ կ'ըսէ թէ իր և իր հօրեղբօրը Արձին Նա-

բոլէոնի կառավարութիւնը Գաղղ
գին բաշձանացը հաւմմատ է : Ռայ
ջին ժամանակներս Լրագրաց համար
բատարակուած խիստ օրէնքներու
զինուոր ըլլալու երիտասարդաց թ
օրինօք աւելցուելուն դէմ եղած գան
ները՝ կը ցուցունեն թէ ժողովուրդն
դի Կայսեր կառավարութեան ընթ
գոհ չէ :

—Հուսիսային Գերմանիոյ մէջ
նուէրի թագաւորը, որուն երկիրը
սիոյ և Աւստրիոյ վերջին պատեր
նաքը՝ Բրուսիոյ Տէրութեան անցաւ
տերս հրապարակաւ ըսած է թէ քի
մանակէն նորէն իր Տէրութիւնը
բերելու մեծ յոյս ունի : Ըսոր վրայ
րուսիոյ կառավարութիւնը յիշեալ
թագաւորին պալատն ու կալուա
գրաւած է :

—Նաբոլէոն Կայսեր Հօրեղբօրորդի
բոլէոն Իշխանը մօտերս Բրուսիոյ մ
քաղաքը, Պերլին, այցելութիւն ը
Եւրոպիոյ Լրագիրներէն սմանք ա
լութեան քաղաքական կարեւորո
տալով կըսեն թէ յիշեալ Իշխանը
բոլէոն Կայսեր կողմանէ Բրուսիոյ
գաւորին ղրկուած է, որպէս զի
թագաւորութեան հաստատուելուն
մամբ նոր կերպ մը առաջարկէ : Ռո
Աւստրիոյ և Բրուսիոյ տէրութիւ
Լեհի թագաւորութիւնն անցեալ դ
վերջերը ջնջելով՝ իրենց մէջ բաժ
Ուրիշ Լրագիրներ կը պնդեն թէ
նաւ Իշխանին ըրած այցելութիւնն
ելեան, այսինքն՝ Տաճկաստանի խ
նկատմամբ է :

ԱՄԵՐԻԿԱ

Ամերիկայի Նախագահին դատը որ
տի 12 ին պիտի ըլլար, նորը 30 ին
ուեցաւ : Նախագահը խնդրած էր ա
կարումը, որպէս զի իր պաշտպանի
նը համար հարկաւոր եղած պատրա
թիւններն ընելու ժամանակ ունի
Դատը սկսելէն առաջ՝ Ծերակուտի
լոր անդամներէն և Բրգարութեան
բագրչն Ըանտին գլխաւորէն, ո
մէ Նախագահը դատելու Ըանտ
բազկանայ, հետևաբար երդումն ընդ
հանդուեցաւ : "Ամերիկացի կերդ
որ Մինչեւ Նահանգաց Նախագ
Ընդրեաս Ամնսընի պաշտօնական գ
մէջ՝ Սահմանադրութեան և օրինաց
մեմատ անկողմնակալ կերպով արդա
տաստան պիտի ընեմ : Թող Ըստ
օգնական ըլլայ ինձի" : Ամերիկայի
ընդհանուր կարծիքը սա է որ Ամ
Նախագահն իրեն դէմ եղած ամբ
նութեանց մէջ յանցաւոր պիտի գտ
և պաշտօնէն պիտի ձգուի : Եթէ ա
ըլլայ, Ծերակուտին այժմու Նախ
հը Մր. Ուէյտ, Սահմանադրո
համեմատ, Միացեալ Նահանգաց
հանուր առժամանակեայ Նախագահ
րլլայ, մինչեւ որ կանոնաւոր կերպով
րուած նոր Նախագահ մը նստի գա
րի :

ԸՆԹԵՑՈՂԱԿԱՆ

ՇՈՒԿԱՑԻ ԳԻՆԵՐ

Շաքար. Գլուխ (ֆեւլէ) Գանդար (44 օխայ)		
" Փշրի "		21
Խահուէ	100 Հօխան	75
Երկաթ Ընդ. ձողաձեւ	Գանդար	6
" Բեւեռագոյն	"	6
" Տախտակ	"	11
Գարփիցա	Տակառը 39 Կիլ	8
Թիթեղ (Ըենեկէ)	Զոյգ անուակ	30
Անագ (ֆալայ)	Գանդար	68
Ընուշաւոր Նշաւոբը)	Հօխան	
Պղպեղ սև (պէյէր)	"	
Լեզակ (ըէվէր) Պէնկալա	"	16
" " Պատրաս	"	7
Ոլոգան կարմիր (ֆէրմէզ)	"	4
Ճկհրի	"	12 2
Պողպատ (ըէլէյ) Շուէտ Սնտուկ		16
Սքառմաչէթի	Հօխան	
" Թրիէթի եւ Գաղ.	"	
Բուրդ Ընկլիզիս լուացուած	"	1
" " չլուացուած	"	
" Պանտրմա	"	3
Ադծի բուրդ (Ըէչիյէ) Ընկլիզիս	"	
Գիտոս (Ֆուէ) սև	"	
" " Ճերմակ	"	
Բամպակ Զմիւռնիա	Հօխան	10
" կէյվէ	"	11
" Ըատանա	"	

ԱՄԵՐԻԿԵԱՑ ՄԻՍԻՈՆԵՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՐ
ԽՄԲԱԳԻՐ Ե. Պ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. Ց. Ե. ՄԻՆԱՍԵ